

S.

"Physis. Rivista di Storia della Scienza

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/2, 308-309

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



dorf podszedł do tego obrazu działalności krytycznie, dając tym samym ocenę fragmentu pracy publikacyjnej „Kwartalnika“ z tego okresu. Nie tylko sporządził on formalny zestaw artykułów „Kwartalnika“, ale i sięgnął w ich problematykę. Wskazał zarówno na niektóre uchybienia w artykułach i recenzjach oraz na słabsze elementy treści „Kwartalnika“, jak też i na interesujące wypowiedzi, będące niewątpliwymi i poważnymi osiągnięciami autorów.

Takie spojrzenie z boku, zagranicznego uczonego, pracującego w dziedzinie historii techniki, jest bardzo ciekawym głosem i cenną opinią tak dla autorów jak i dla redakcji. Dr Wilsdorf wysoko ocenił „Kwartalnik“, jako wartościową pozycję, ogniskującą w Polsce publikacje z zakresu historii nauki i techniki. Stwierdził on, że podobnego czy równowartościowego czasopisma nie ma dotychczas ani w NRD, ani w NRF. Podkreślił, że ważne znaczenie mają obcojęzyczne streszczenia ważniejszych artykułów informujące zagraniczny świat nauki o polskich badaniach i publikacjach oraz sformułował pod tym kątem widzenia sporo uwag.

St. M.

O PRACACH POLSKICH HISTORYKÓW NAUKI W „WOPROSACH ISTORII JESTIESTWOZNANIJA I TIECHNIKI“

W 12-tym zeszytcie „Woprosów istorii jestiestwoznanija i tiechniki“ (1962, s. 253—254) zamieszczone zostało sprawozdanie mgr Zofii Skubały z pracy Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN w latach 1959—1960. Autorka omówiła zmiany w organizacyjnej strukturze Zakładu, jego kontakty zagraniczne i udział w międzynarodowych konferencjach; ponadto zwróciła uwagę na jedno z większych przedsięwzięć Zakładu w ostatnich latach, a mianowicie przygotowywanie do druku *Zarysu dziejów nauki polskiej*. Z. Skubała podała też szczegółowy wykaz publikacji, które ukazały się w serii *Monografii z dziejów nauki i techniki*.

I. S.

“PHYSIS. RIVISTA DI STORIA DELLA SCIENZA”

Ostatni (4) numer “Physis” z 1961 r. przynosi cztery większe artykuły. Roberto Savelli w sposób żywy i emocjonalny zajmuje się pracami biologicznymi. A. Vallisneriego w związku z trzechsetleciem jego urodzin. Antonio Vallisneri (1661—1730), włoski lekarz i przyrodnik, był profesorem w Padwie. Był on przeciwnikiem teorii samoródtwa i zwalczał ją w swych pismach. Badał życie owadów, a w szczególności ich rozmnażanie. Nazwisko jego jest upamiętnione w nazwie wodnej rośliny rozdzielnopłciowej *Vallisneria*, o której wiele pisano w swoim czasie z powodu jej sposobu rozmnażania.

Autor artykułu omawia dokładnie, na szeroko zarysowanym tle ówczesnego stanu nauki o rozmnażaniu, jedyne botaniczne dziełko Vallisneriego *De arcano Lenticulae palustris semine ac admiranda vegetatione* z 1706 r., a także inne jego prace biologiczne, zawsze w związku ze stanem wiedzy owego czasu. Obszerny ten artykuł posiada liczne ilustracje i portrety uczonych.

Clelia Pighetti pisze o Janie Baptyście Odiernie (1597—1660) i jego niewielkiej pracy *Oko muchy*, opublikowanej w 1644 r. w Palermo a przedrukowanej w 1697 r. w *Museo di fisica e di esperienza* Pawła Boccone. Ma ona pewne znaczenie dla historii mikroskopii, Odierna bowiem pierwszy opisał mikroskopowy obraz oka mu-

chy. Badania te miały cele nie tyle naukowe, co religijne — wykazanie elementu finalistycznego w najmniejszych cząstkach natury, trzeba jednak zważyć nacisk, jaki wywierała wówczas tradycja teologiczna, a niedawny przykład potępienia Galileusza działał ostrzegawczo. Do artykułu dołączony jest tekst *Oka muchy* i *frontispice* tego dziełka. Autorka podaje dane biograficzne Odierny, pełną bibliografię jego prac i stara się wykazać znaczenie jego badań mikroskopowych, dotychczas pomijanych w historii tej dziedziny nauki.

Tematem artykułu R. A. Horne'a jest Plato i powstanie nastrojów antynaukowych. Autor ocenia negatywnie rolę Platona, podkreślając, że jego filozofia przyniosła ogromne szkody rozwojowi nauki. Prace Platona odzwierciedlają bowiem powszechną u Ateńczyków reakcję skierowaną przeciw filozofii materialistycznej. Wywodziła się ona z ich nieufności do „obcej“ nauki jońskiej, z pogardy do pracy fizycznej i z bigoterii. Reakcję tę pogłębiał wzrost konserwatyzmu i skłonności do introspekcji po nieszczęsnej wojnie peloponeskiej. Nie można wprawdzie przypisywać Platonowi całkowitej aprobaty antyintelektualizmu, ale istotnie próbował on odbudować przednaukowe, mitologiczne spekulacje i podkopać przyrodniczy punkt widzenia, wprowadzając do kosmologii rozważania moralne.

William P. D. Wightman, w oparciu o materiały archiwalne, omawia wczesne dzieje medalu Copleya najwyższej nagrody nadawanej przez londyńskie Royal Society. Ufundował go w 1710 r. sir Godfrey Copley. Wśród nagrodzonych widzimy takie sławy jak M. Faraday, K. F. Gauss, L. Pasteur, J. J. Berzelius, ale spotyka się i nazwiska nic dzisiaj szerszemu czytelnikowi nie mówiące, jak np. George Edwards, John Belchier, James Valour i inni. Autor stara się o ile możliwości dobiec, kim byli dziś nieznanymi, wcześnie laureaci tej nagrody.

W omawianym numerze mamy też, jak zwykle, krótkie doniesienia. Gino Arrighi publikuje w nich autograf Antonio Meucci'ego (1808—1889) o zastosowaniu telegrafu dla celów wojskowych. Maria Luisa Bonelli daje rozważania na temat niektórych instrumentów w Muzeum Historii Nauki we Florencji i w niektórych innych muzeach (m.in. w kremlowskim). Pisze więc o trzech zegarach Roberta Hynama (I poł. XVIII w.), załączając 6 fotografii, o magnesach muzeów we Florencji i Oxfordzie (z końca XVII i z XVIII w.), dając dwie reprodukcje rysunków i fotografie. Publikuje również list Candido del Buono do V. Vivianiego (oba byli uczniami Galileusza) z 1674 r., znajdujący się w Bibliotece Narodowej we Florencji a dotyczący klepsydry wodnej.

Dział recenzji obejmuje 4 pozycje. Omówione są dwie książki amerykańskie: faksymilowe wydanie *Traktatu o ciałach w wodzie* Galileusza ze wstępem Stillmana Drake'a i praca z historii muzyki C. V. Palisca oraz dwie książki włoskie: U. Stefanutti'ego z historii medycyny i A. Pasquinelli'ego *Język, nauka i filozofia*.

Numer zamyka nekrolog Andrea Corsiniego (1875—1961), historyka medycyny, długoletniego redaktora „Rivista di Storia delle Scienze Mediche e Naturali“. Czasopismo to wychodziło w latach 1910—1956 (obecnie ukazuje się „Rivista di Storia della Medicina“ pod redakcją A. Pazzini).

S

Z DZIEJÓW GABINETU HISTORII NATURALNEJ PARYSKIEGO OGRODU BOOTANICZNEGO

W nrze 18 z marca-kwietnia 1962 r. paryskiego dwumiesięcznika „Sciences“ w dziale historii nauki znajdujemy opatrzony licznymi ilustracjami i przypisami artykuł Fr. Bourdiera *Początki i przemiany gabinetu Królewskiego Ogrodu Botanicznego*.